

До

Членовете на научното жури за защита на дисертационен труд

СТАНОВИЩЕ

от д-р Боряна Богданова Мусева

доцент по международно частно право в

Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

като:

член на научно жури за публична защита на дисертационния труд на

Ева Станиславова Касева

на тема:

„Компетентност и приложимо право към задълженията за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Международно частно право“

Уважаеми членове на научното жури,

I. Кратко представяне на докторанта и на неговия труд

Ева Станиславова Касева е родена на 03.05.1985 г. и е редовен докторант по Международно частно право към Софийския университет, Юридически факултет, Катедра „Международно право и международни отношения“. Тя е магистър по право. От 2015 година работи в „ОББ“ АД като към настоящия момент е правен съветник.

Научен ръководител на г-жа Ева Касева е проф. д-р Йорданка Зидарова. По темата на дисертационния труд докторантката има четири публикации, една от които е на английски език и е публикувана в чужбина. Обемът на труда е 298 страници. Той се състои от въведение, три глави, заключение. Към него има приложена библиография, която включва

сериозен списък с използвана литература на кирилица и латиница. Бележките под линия са 514 на брой. Цитиранията са коректни. Приложена е надлежно подписана декларация за оригиналност. Авторефератът представя дисертационния труд адекватно и отразява неговите основни научни и научно-приложни приноси.

II. Оценка на научните и научноприложни резултати и приноси на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е посветен на определянето на международната компетентност и на приложимото право към задължения за издръжка съгласно Регламент (ЕО) № 4/2009 и Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (Хагския протокол). Заглавието поставя акцент върху приложимия европейски източник: Регламент (ЕО) № 4/2009, който обаче у нас се прилага в неразривна връзка с Хагския протокол. Ето защо съвсем логично в корпуса на работата намира място както анализът на глава I, II и III от Регламент (ЕО) № 4/2009, така и подробното разглеждане на Хагския протокол. Считаю така направеният избор на заглавие за удачен и съответен на съдържанието на дисертацията.

До момента в българската правна литература липсва цялостен систематичен анализа на правилата за определяне на международна компетентност и на приложимо право съгласно Регламент (ЕО) № 4/2009 и Хагския протокол.

Значимостта на темата в контекста на все по-интензивното движение на хора в рамките на ЕС, а и извън него, е съществена. Ето защо според мен изследването може да представлява интерес за теорията и практиката.

Докторантката застъпва тезата, че основополагащото начало и цел на Регламент (ЕО) № 4/2009 е защитата на по-слабата страна, прилагани в съчетание с принципа на справедливостта, който, от своя страна защитава дължания издръжка. В цялата дисертация се прави преценка кой от посочените интереси надделява и как точно си взаимодейства с ценностите, за които е прието, че трябва да отстъпят.

Избраната от г-жа Ева Касева структура на дисертацията дава възможност за логичен, систематичен и подробен анализ на процесуалните и материални норми за определяне на международната компетентност и приложимото право към задължения за издръжка с международен елемент. Докторантката показва много добро познаване на изследваната проблематика, като представя утвърдени възгледи на български и чуждестранни учени, излага и обосновава премерено своята позиция като демонстрира, че е способна да осъществява самостоятелни научни изследвания.

Глава първа е теоретична по своя характер. В нея се изследват понятието „задължения за издръжка“, източниците и използваните методи на уредба. Прави впечатление, че г-жа Ева

Касева не се ограничава само до Регламент (ЕО) № 4/2009, а обръща поглед към националната уредба преди неговото прилага и към основни чуждестранни модели. Втората глава е посветена на определянето на международната компетентност. Тя е структурирана с оглед видовете компетентност и специфичните особености на производството. Тук непременно трябва да се отбележи богатата съдебна практика, която докторантката е събрала, обработила и на базата на която е формулирала някои важни за практиката изводи. Третата глава разглежда класическия въпрос на международното частно право за определянето на приложимото право към издръжката, чийто източник на уредба е новият за страната ни източник на международното частно право - Хагският протокол.

Доколкото темата е изцяло международночастно правна, г-жа Ева Касева анализира преди всичко действащото от 18 юни 2011 г. позитивно право и трудовете на утвърдени български и чуждестранни учени. Докторантката отделя внимание и на съдебната практика на Съда на ЕС, от които извлича допълнителни аргументи в подкрепа на отстояваните от нея тези.

Основните научни приноси на дисертационния труд според мен по-конкретно са:

1. Ретроспективен и сравнително-правен анализ на уредбата на международната компетентност и най-вече на определянето на приложимото право към задълженията за издръжка;
2. Обосноваване и поддържане на научно-изследователска теза, както на позитивно-правно ниво, така и с оглед анализирания съдебна практика;
3. Представяне на актуална българска съдебна практика, както и практика на Съда на ЕС.
4. Формулиране на предложения за променя на европейското законодателство във връзка с констатирани слабости в уредбата.

III. Критични бележки и препоръки

Като към всеки продукт на човешки труд и към представената дисертация могат да бъдат направени някои бележки и препоръки:

1. Би било уместно квалификацията на понятието „задължение за издръжка“ да бъде направена не само на базата на българското международно частно право и процесуалните норми за определяне на международната компетентност по Регламент (ЕО) №44/2001 и Регламент (ЕО) №4/2009, вкл. подготвителните материали около приемането им. Заслужено внимание трябваше да бъде отделено и на Хагския протокол, както и на предхождащите го актове, приети в рамките на Хагската конференция по международно частно право – анализ, който систематично се открива на друго място (във връзка с действието на Регламент

(ЕО) № 4/2009), а следваше да бъде направен в рамките на автономната квалификация.

2. Г-жа Ева Касева не обосновава аргументирано защо според нея, въпреки че не е закрепено изрично позитивно правно, трябва да се приема, че еднopolовите съюзи попадат в обхвата на Регламент (ЕО) №4/2009, в случай, че това следва от приложимото към конкретния случай право, ако те се причисляват към брачните и семейните отношения. Няма разясняване на начина, по който това условие може да прояви действие. Липсва разгръщане на хипотезите, при които подобен извод може да бъде приложен от български правораздавателен орган. Не се съобразява обстоятелството, че към настоящия момент в рамките на ЕС вече са единици държавите, които не толерират подобна форма на съжителство. Не се съобразява и актуална практика на Европейския съд за защита правата на човека по темата.
3. С оглед най-новата съдебна практика на Съда на ЕС (дело С-184/14) не е вярно твърдението на стр.120, че критериите по чл.3 от Регламент (ЕО) № 4/2009 са въведени алтернативно, без да е установена йерархия между тях.

Изброените критични бележки и препоръки не променят цялостното положително впечатление от дисертационния труд.

IV. Заключение

Дисертационният труд на г-жа Ева Касева показва, че тя има богати теоретични познания в областта на международното частно право. Докторантката демонстрира, че може да работи с големи масиви от информация, от които е способна да формулира релевантни научни изводи. При полемизиране с авторитети успява да изрази и собствена позиция. Дисертацията носи белезите на внимателно осмислен и задълбочен труд – такъв той стана след множество преработвания, на които авторът на това становище е свидетел.

В заключение, имайки предвид изложените по-горе съображения, изразявам положителната си оценка, че представеният за защита дисертационен труд на тема: „Компетентност и приложимо право към задълженията за издръжка по Регламент (ЕО) № 4/2009“ отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международно частно право“ на Ева Станиславова Касева.

София, 13.07.2016

Член на научното жури: _____

(доц. д-р Боряна Мусева)